

MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN SUOMESSA

Kotouttaminen.fi
Integration.fi

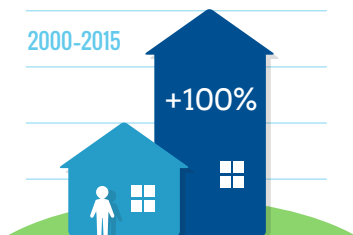

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

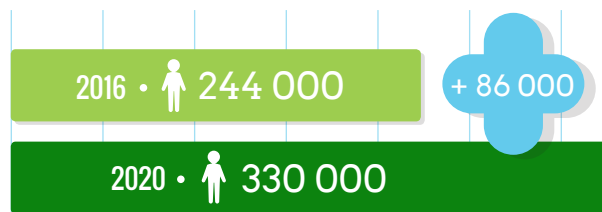

MAAHANMUUTTOVIRASTO
MIGRATIONSVERKET
FINNISH IMMIGRATION SERVICE

MAAHANMUUTTO JA KOTOUTUMINEN SUOMESSA

Suomessa asuva ulkomaalaisväestö **lähes kaksinkertaistui** 2000-luvulla.

Vuoden 2016 lopussa Suomessa asui noin 244 000 ulkomaan kansalaista. Määrän arvioidaan vuoteen 2020 mennessä kasvavan noin **330 000** henkilöön.

Arviolta **20 %** maahanmuuttajista muuttaa pois Suomesta muutaman vuoden jälkeen.

MAAHANMUUTON VAIHEITA SUOMESSA

— 1902 —

Muuttoliike Amerikkaan huipussa. Puute ajaa sadat tuhannet suomalaiset valtameren taakse.

— 1922 —

Valtion pakolaisavustuskeskus perustetaan. Suomeen on saapunut jo yli **30 000** pakolaista, pääosin Venäjältä.

— 1960 —

Lähes **400 000** suomalaista muuttaa Ruotsiin paremman elämän toivossa.

— 1973 —

Ensimmäiset pakolaiset toisen maailmansodan jälkeen saapuvat Suomeen Chilestä.

— 1986 —

Vuodesta 1986 lähtien valtion budjetissa on vuosittain määritellyt pakolaiskiintiön koko. Vuonna 1986 se oli **100**.

— 1990 —

Maahanmuutto lisääntyy voimakkaasti. Syntyy tarve yhtenäisemmälle poliittiselle näkemykselle.

— 1999 —

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

— 2000 —

Suomeen muutetaan perhesyiden ja kansainvälisen suojelun lisäksi **työn ja opiskelun** vuoksi.

— 2011 —

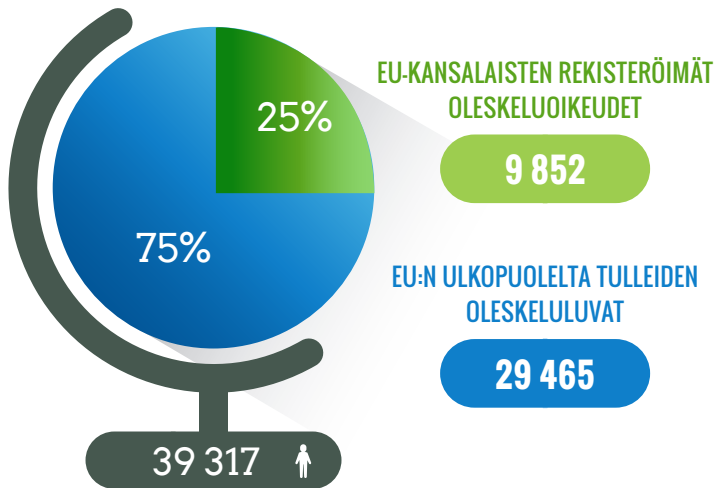
Laki kotoutumisen edistämisestä.

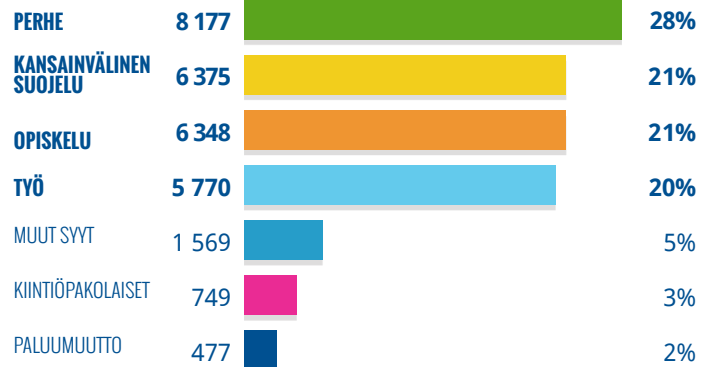
— 2014 —

Vuosina 2014 ja 2015 Suomi sitoutui ottamaan vastaan **1 050** kiintiöpakolaista.

1 050

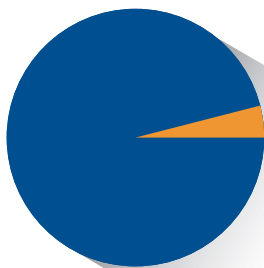
↓ Vuonna 2016 EU:n ulkopuolelta tulleille myönnetty oleskeluluvat maahanmuuton perusteiden mukaan:

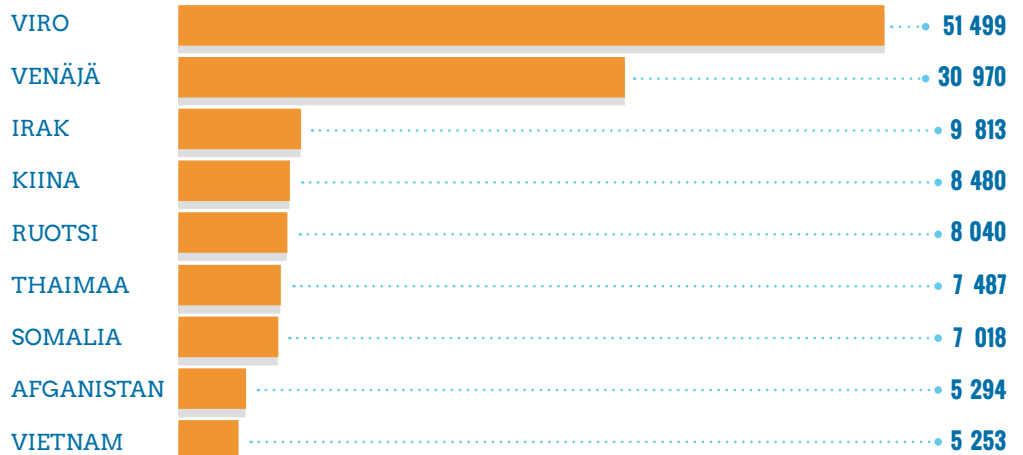
ULKOMAALAISET SUOMESSA 2016

Lähde: Tilastokeskus

SUOMEN KANSALAISET 5 259 658
ULKOMAAN KANSALAISET 243 639

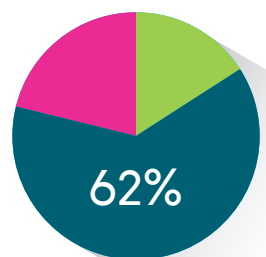
VÄESTÖ YHTEENSÄ:
5 503 297

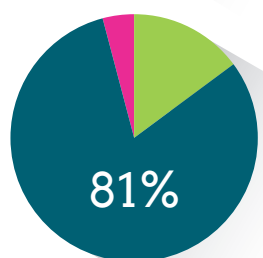
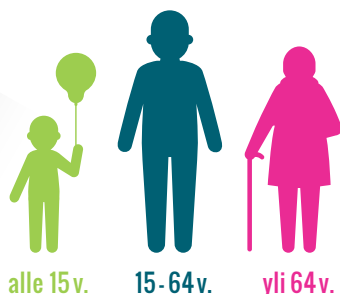
Suomeen tullaan eniten naapurimaistamme Virosta ja Venäjältä. Yllä esimerkkejä maahanmuuttajien kansalaisuuksista.

MAAHANMUUTTO LISÄÄ TYÖIKÄISTÄ VÄKEÄ

MITÄ KOTOUTUMINEN ON?

SUOMEN KANSALAISET

ULKOMAAN KANSALAISET

⊕ Suomessa asuvat ulkomaalaiset ovat pääasiassa työkäisiä.

⊕ Useiden kuntien väkiluku kasvaa vain maahanmuutolla.

Lähde: Tilastokeskus 2016

MONIULOTTEINEN PROSESSI

Maahanmuuttaja saa tarvitsemansa tiedot ja valmiudet toimiakseen yhteiskunnan aktiivisena jäsenenä.

VUOROVAIKUTUSTA

Kotoutuminen tapahtuu arjen vuorovaikutuksessa yhteiskunnan ja erilaisten yhteisöjen kanssa. Se muuttaa myös vastaanottavaa yhteiskuntaa.

LAAJAA YHTEISTYÖTÄ

Viranomaistyön lisäksi kotoutumista tukevat esimerkiksi järjestöt, työyhteisöt, yritykset, oppilaitokset, naapurusto sekä muut yhteisöt.

KOTOUTUMISEN POLKUJA

JORGE, 35, ESPANJA
LIN, 36, KIINA

Jorge sai hienon vakituksen työn Suomesta! Muutto uuteen maahan jännittää.

Jorge muuttaa vakituksen työsuhteen vuoksi. Lin haaveilee jatkavansa opintojaan Suomessa.

Jorge on EU:n kansalainen. Hänen täytyy vain rekisteröidä oleskeluoikeutensa Maahanmuuttovirastossa. Hänen katsotaan asuvan vakituisesti Hyvinkäällä vakituksen työsuhteen perusteella.

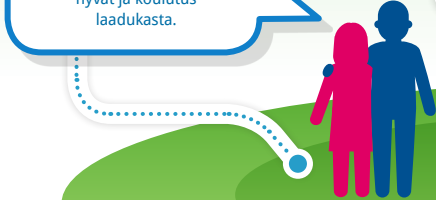
Maahan asettumiseen liittyvät viranomaisasiat maistraatin, Kelan ja Verohallinnon kanssa sujuvat helposti. Nyt hänen asiansa ovat kunnossa.

Lin haluaa asua Jorgein kanssa. EU:n ulkopuolisen eli kolmannen maan kansalaisena Lin joutuu hakemaan EU-kansalaisen perheenjäsenen oleskelukorttia. Kuinka pian hän saa sen?

Linin täytyy todistaa, että hän on asunut riittävän pitkään Jorgein kanssa jo ennen Suomeen muuttoa, jotta hänet voidaan tulkita Jorgein perheenjäseneksi. Jos opiskelupaikka olisi saatu ennen Suomeen muuttoa, tilanne olisi toinen: hän voisi saada opiskelijan oleskeluluvan.

Lin pääsee ammattikorkeakouluun. Opiskelu on ilmaista, mutta ulkomaalaisena hän ei saa opintotukea. Perhe tukee Liniä taloudellisesti.

Hienoa olla samassa maassa! Työolot ovat hyvät ja koulutus laadukasta.

Perhe-elämä tuntui ensin vieraalta kaikkien vuosien jälkeen. Arki keskittyy lähinnä perheen elättämiseen ja lasten kasvattamiseen. Lapset oppivat suomea ja saavat naapurustosta kavereita yllättävän nopeasti.

KATERINA, 14, JEKATERINBURG, VENÄJÄ

Isäni menehtyi, ja mummi on liian vanha huolehtimaan minusta. Muutan Suomessa asuvan äitini luo.

Katerina on venäläinen lapsi. Hänen vanhempansa ovat eronneet. Katerinan äiti asuu Lappeenrannassa.

Suomessa asuva äiti on lapsen huoltaja ja päättää hakea tämän luokseen.

Venäläisten ja suomalaisten huoltajuus- ja oleskelulupamenettelyiden selvittyä Katerina on 15-vuotias ja oppivelvollisuuden piirissä. Hän käy valmistavaa luokkaa, koska tarvitsee vielä harjoitusta suomen kielessä.

16-vuotiaana Katerina tähtää opinnoissaan korkealle, mutta kielitaito ei vielä riitä lukio-opintoihin. Hän on liian nuori työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamaan maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen tai joustavampiin aikuislukio-opintoihin.

Katerina päätyy pitämään välivuoden ja opiskelee suomea kansalaisopiston kursseilla.

Toivon saavani lisää kavereita – se auttaisi myös suomen oppimisessa.

OMAR, 27, IRAK

Tilanne kotimaassa on sekava. Veli tapettiin ja isä katosi. Pelkään perheeni turvallisuuden puolesta.

Omarin kotimaassa tilanne on epäselvä ja liikkuminen ulkona vaikeaa. Tytär on 2-vuotias ja vaimo raskaana. Hän päättää viedä perheensä Turkkiin.

Turkista ei löydy työtä perheen elättämiseksi. Omar jättää perheensä Turkkiin sukulaisille ja lähtee etsimään heille parempia mahdollisuuksia pohjoisesta. Omar päätyy turvapakanhakijaksi Suomeen.

Maahanmuuttovirasto ilmoittaa Omarin saaneen oleskeluluvan kansainvälisen suojelun tarpeen vuoksi. Nyt Omar voi suunnitella elämänsä.

Omarin huonekaveri Nasmi saa samana päivänä kielitehtäviensä päätökseen turvapaikkahakemukseensa, ja päättää palata vapaaehtoisesti kotimaahansa Albaniaan.

Laboratorioteknikkona Omar uskoo työllistyvänsä, mutta ensin on opittava kieli. Asunto järjestyy muutamassa kuukaudessa tutun kautta Keski-Suomesta. Hän jakaa sen kahden muun miehen kanssa.

Muutettuaan Omar alkaa järjestellä asioitaan kunnan pakolaistyöntekijöiden kanssa. Kotoutuskoulutus alkaa kaksi kuukautta muuton jälkeen. Hän pääsee oppimaan ja käyttämään kieltä uusien ihmisten kanssa.

Voitaisi huolehtia perheestään, kun perhe tulee Suomeen, Omar jakaa lehtiä. Koulutuksen ohella hän auttaa myös kaverin siivousfirmassa. Hän pohtii bussinkuljettajakoulutusta, mutta onnistuu saamaan harjoittelupaikan laboratorioalalta.

Omar on päässyt aikuiskoulutuskeskukseen täydentämään laboratorioalan opintojaan. Suomalaisen seurassa kieli alkaa sujua.

Omar työskentelee työllistämistuellla terveyskeskuksen laboratorioissa ja jakaa aamun lehtiä. Hän asuu isomassa kaupungissa pikkuserkkunsa luona. Hän odotelee oleskelulupaa vaimolleen ja kahdelle lapselleen. Perhe alkaa järjestellä muuttoa Suomeen.

Omarin perhe on tullut Suomeen ja vaimo odottaa pääsyä kotoutuskoulutukseen. Se jää väliin, sillä kolmas lapsi on syntymässä. Esikoinen siirtyy valmistavasta opetuksesta ensimmäiselle luokalle, ja kuopus on päiväkodissa. Omarin työt jatkuvat pätkittäin.

KOTOUTUMISEN KÄSITTEITÄ

OLESKELULUPA

Ulkomaalaiselle myönnettävä määräaikainen tai pysyvä lupa toistuvasti saapua maahan ja oleskella maassa. Oleskeluluvan tyyppi riippuu maassa oleskelun tarkoituksesta ja sitä tulee lähtökohtaisesti hakea ulkomailta ennen maahan saapumista.

ALKUKARTOITUS

Tärkeä lähtökohta kotoutumissuunnitelman laadinnalle. Alkukartoituksessa arvioidaan maahanmuuttajan palvelutarvetta kotoutumisen ja työllistymisen näkökulmasta sekä ohjataan maanmuuttaja palvelutarvetta vastaaviin palveluihin.

KOTOUTUMISSUUNNITELMA

Yksilöllinen ja henkilökohtainen suunnitelma, jonka maahanmuuttaja laatii yhteistyössä kuntien tai TE-toimiston kanssa. Kotoutumissuunnitelman avulla tuetaan maahanmuuttajan pääsyä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa.

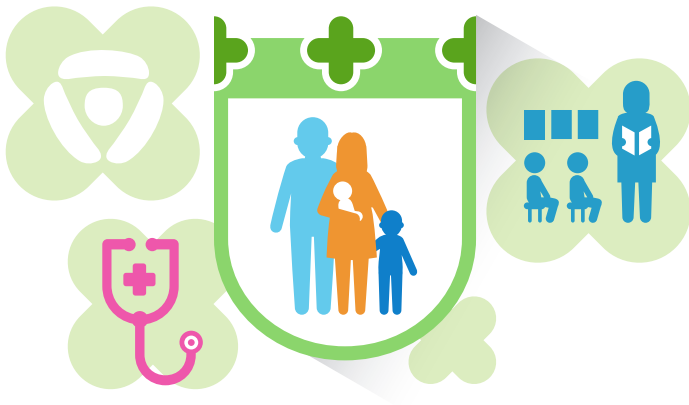
KUNTALAINEN

Kunnan asukas, jolla on oikeus kunnan tarjoamiin palveluihin sekä oikeus osallistua kunnan hallintoon mm. äänestämällä kuntavaaleissa. Yleensä kotikunta määräytyy sen mukaan missä kunnassa ihminen asuu.

PYSYVÄSTI SUOMESSA ASUVA

Henkilö, jolla on kotikunta Suomessa eli hän asuu vakituisesti jossakin kunnassa.

PERUSPALVELUIDEN KAUTTA OSAKSI YHTEISKUNTAA

- Pysyvästi maassa asuvat ovat kunnan asukkaita ja oikeutettuja kunnan palveluihin.
- Työnhakijat voivat hakeutua TE-toimistojen palveluiden piiriin.

KOTOUTTAMINEN KANNATTAA

- Kotoutumisen ja työllistymisen myötä maahanmuuttajat voivat osallistua yhteiskunnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.
- Kotouttamistoimet ovat investointi, joka kohdistuu maassaolon alkuvaiheeseen. Onnistuessaan ne maksavat itsensä takaisin lisääntyneinä verotuloina ja kulutuskysynnän kasvuna.
- Työelämän monimuotoistuminen tukee innovaatiotoimintaa ja laajentaa markkinoita.

KANSALAIKUUDEN HAKEMINEN

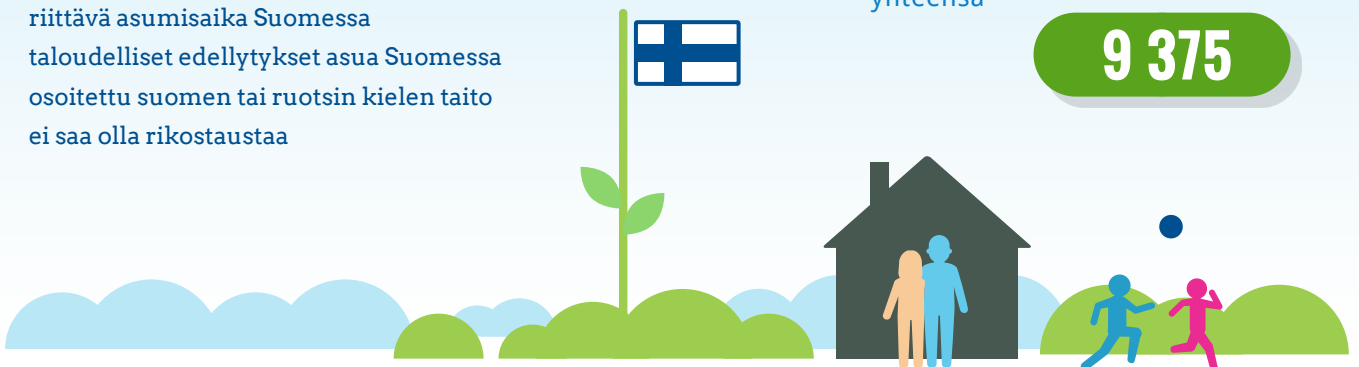
KANSALAIKUUTTA HAETAAN MAAHANMUUTTOVIRASTOSTA.

Kansalaisuuden saamisen edellytykset:

- riittävä asumisaika Suomessa
- taloudelliset edellytykset asua Suomessa
- osoitettu suomen tai ruotsin kielen taito
- ei saa olla rikostaustaa

Suomen kansalaisuuksia myönnettiin vuonna 2016 yhteensä

9 375

Maahanmuuton säännöstö Suomessa pohjautuu Suomen lainsäädännön lisäksi EU:n lainsäädäntöön sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin ihmisoikeus- ja muihin sopimuksiin. Näistä sopimuksista tärkeimpiä ovat **Euroopan ihmisoikeussopimus, kidutuksen vastainen yleissopimus, lapsen oikeuksien sopimus ja Geneven pakolaissopimus.**

Alla kuvattujen lakien lisäksi kaikki Suomen lainsäädäntö, oikeuksineen ja velvollisuuksineen, koskee lähtökohtaisesti kaikkia Suomessa asuvia.

1. Perustuslaki

Laki on kansallisen oikeusjärjestyksen normihierarkian ylimmänasteinen säännös, jossa määritellään muun muassa kansalaisten ja muiden valtion oikeudenkäyttöpiiriin kuuluvien perusoikeudet. Perusoikeuksia ovat muun muassa henkilökohtaiset vapausoikeudet, poliittiset oikeudet ja vapaudet, tasa-arvo-oikeudet sekä taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet. Maahanmuuttajien perusoikeuksilla on perustuslaissa vahva suoja: heillä on Suomessa asumisen perusteella pääsääntöisesti samat oikeudet kuin Suomen kansalaisilla.

2. Vastaanottolaki

Lain tarkoituksena on turvata kansainvälistä suojelua hakevan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulo ja huolenpito sekä ihmiskaupan uhrin tunnistaminen ja auttaminen. Laki säättää turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämisestä ja hallinnoinnista sekä vastaanottoa koskevista, lähinnä arkielämään vaikuttavista tekijöistä, kuten turvapaikan hakijoiden vastaanottopalveluihin, sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä työ- ja opintotoimintaan liittyvistä asioista.

3. Ulkomaalaislaki

Lain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. Lain tarkoituksena on lisäksi edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen sekä ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset. Lakia sovelletaan ulkomaalaisen maahanmuuttoa, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa.

4. Kotoutumislaki

Lain tavoitteena on tukea maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa siten, että kaikki maahanmuuttajat saavat perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. Laissa määritellään muun muassa eri toimijoiden roolit kotoutumisen edistämiseksi sekä kotoutumista tukevat keskeiset palvelut, kuten kotoutumissuunnitelma ja kotoutumiskoulutus.

5. Yhdenvertaisuuslaki

Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Laki kieltää sekä välittömän että välillisen syrjinnän ja syrjintään yllyttämisen. Syrjintä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mieliteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella on kielletty.

6. Tasa-arvolaki

Lain tarkoitus on vähentää sukupuoleen liittyvää syrjintää ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa yleensä ja erityisesti työelämässä.